

Position paper

Begrotingsbehandeling BZK

VNG en IPO: geef gemeenten en provincies een goede uitgangspositie

Na de val van het kabinet riepen 342 gemeenten en 12 provincies u op om Nederland niet stil te laten vallen. Er zijn te veel grote maatschappelijke opgaven die niet kunnen wachten. De Tweede Kamer heeft zijn verantwoordelijkheid genomen en verdient waardering voor het niet-controversieel verklaren van veel onderwerpen. Daarnaast besloot het parlement een drietal begrotingen nog vóór het verkiezingsproces te behandelen.

Financiële uitgangspositie van gemeenten en provincies

Voor gemeenten en provincies is het cruciaal dat we wettelijke taken kunnen blijven uitvoeren en we actief kunnen bijdragen aan het helpen oplossen van verschillende grote problemen waarmee onze inwoners worden geconfronteerd. Daarvoor is een goede financiële uitgangspositie voor gemeenten en provincies voorwaardelijk.

Het kabinet erkent dit, door in de laatste antwoorden op de feitelijke vragen¹ bijvoorbeeld aan te geven dat er in 2026 voor gemeenten een gat van € 2,3 miljard en voor provincies van € 414 miljoen is ten opzichte van de bestaande financiële afspraken. Zie de tabel hieronder, die uit de antwoorden op de feitelijke vragen komt. Let wel: dit is exclusief de opschalingskorting die in 2026 terugkeert, waardoor het gat nog groter wordt.

Accres Gemeentefonds in miljoen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Cumulatief accres o.b.v. trap op trap af	2.946	6.107	8.584	11.044	13.210	15.529
Cumulatief accres MILJOENENNOTA	2.946	6.107	8.584	7.730	9.498	11.145
Vershil	0	0	0	-3.313	-3.712	-4.384
Structureel miljard Voorjaarsnota				1.000	1.000	1.000
Vershil na correctie	0	0	0	-2.313	-2.712	-3.384

Accres Proviñciefonds in miljoen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Cumulatief accres o.b.v. trap op trap af	278	653	842	1.039	1.206	1.383
Cumulatief accres MILJOENENNOTA	278	653	842	525	665	804
Vershil	0	0	0	-514	-541	-579
Structureel 100 miljoen				100	100	100
Vershil na correctie	0	0	0	-414	-441	-479

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/09/29/beantwoording-feitelijke-vragen-inzake-de-miljoenennota-P.147,-vraag-133>.

Op 17 oktober spreekt u met de minister over de begroting van Binnenlandse Zaken. In dit position paper leggen we u, in het belang van onze inwoners, graag een aantal aandachtspunten voor om te komen tot een goede uitgangspositie voor gemeenten en provincies.

Wat is noodzakelijk voor een goede uitgangspositie?

Herstel van het accres vanaf 2026

Gemeenten zijn gemiddeld voor 57% van hun inkomsten afhankelijk van het gemeentefonds, maar voor sommige gemeenten is dat zelfs meer dan 80%. Ook provincies zijn grotendeels (58%) afhankelijk van de inkomsten uit het provinciefonds. In het coalitieakkoord van het inmiddels demissionaire kabinet werd eenzijdig een nieuwe financieringssysteem aangekondigd. Vooruitlopend daarop is het gemeentefonds gekort met ongeveer € 2,3 miljard en het provinciefonds met ongeveer € 220 miljoen. De aangekondigde nieuwe financieringssysteem is er niet gekomen, maar de korting blijft wel staan. Een volgend kabinet moet zich rekenschap geven van het feit dat deze korting reële gevolgen gaat hebben: investeringen worden uitgesteld of geannuleerd en er zal bezuinigd moeten worden op de uitvoering van vrijwel alle gemeentelijke en provinciale taken.

Indexering van de fondsen passend bij stijgende kosten op wettelijke (zorg)taken

Bij de Voorjaarsnota 2023 is door het kabinet eenzijdig een nieuwe normeringssystematiek gepresenteerd: het rijk wil voortaan het accres koppelen aan de gemiddelde groei van het BBP over de afgelopen 8 jaar – een percentage van ongeveer 1,6% - 1,8%. Er ligt nu een systematiek voor waarover door de Tweede Kamer nooit inhoudelijk is gedebatteerd en waarmee gemeenten en provincies niet akkoord zijn gegaan. Hoewel deze systematiek stabiel is, schiet ze tekort om de groei van de uitgaven voor zorgkosten van gemeenten en beheer en onderhoud van infrastructuur, OV en natuurbeheer van provincies op te vangen. Die kosten stijgen namelijk harder dan het gemiddelde BBP. Daarnaast leidt de nieuwe berekeningswijze tot schommelingen en een extra nadeel. De systematiek zal daarom aangepast moeten worden

om te voorkomen dat er een jaarlijks groeiend tekort ontstaat.

Afschaffen van de opschalingskorting

Een veelgehoorde wens, die ook in menig verkiezingsprogramma te vinden is, is het afschaffen van de opschalingskorting. Inmiddels is breed erkend dat deze korting geen onderbouwing kent. Terugdraaien van deze korting verkleint het gat voor gemeenten in 2026 van € 3,3 miljard² met € 675 miljoen. Voor provincies bedraagt de opschalingskorting in totaal € 40 miljoen.

In balans brengen van taken en middelen

Gemeente- en provinciebegrotingen kijken 4 jaar vooruit. Vanwege het financiële gat in 2026 en verder kunnen zij nu veel lastiger structurele uitgaven plannen. Er kan bijvoorbeeld geen vast personeel worden aangenomen voor structurele taken. Gemeenten en provincies starten begin volgend jaar met het opstellen van hun meerjarenbegroting 2025-2028. Het is dan noodzaak om gezamenlijk te kijken welke taken nog binnen de beschikbare middelen en op welke wijze kunnen worden uitgevoerd. Of we moeten noodgedwongen bezuinigingen in gang gaan zetten op woningbouw, zorg, beheer en onderhoud en andere belangrijke zaken. Het BMC-rapport en het advies van de Taskforce Taken en Middelen o.l.v. Alexander Rinnooy Kan geven aan op welke terreinen dit zijn weerslag heeft (zie bijlagen).

Erkenning probleem – nu nog de oplossing!

Het financiële probleem is bij u bekend en wordt door u erkend. Het is nu zaak tot een oplossing van dit probleem te komen. Gemeenten en provincies willen hun energie steken in het oplossen van problemen van inwoners in plaats van eindeloos gebakkelei over geld. Samen kunnen we die stap naar voren zetten.

Het is onze wens om met het nieuwe kabinet vanaf dag 1 die stappen te kunnen gaan zetten. Daarom vragen we u tijdens het debat het kabinet te verzoeken, ter voorbereiding op de formatie, samen met gemeenten en provincies financiële vraagstukken en mogelijke oplossingen in kaart te brengen.

2 Berekening: € 2,3 miljard verschil in accres (zie tabel), € 675 miljoen opschalingskorting en ca. € 300 miljoen nieuwe berekeningswijze accessen.